

MONITORIZAREA MASS-MEDIEI ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ
pentru alegerile locale generale din 20 octombrie 2019 și pentru
alegerile parlamentare noi
în circumscripțiile uninominale nr. 17, 33, 48 și 50

Raport nr. 4
12-19 octombrie 2019

*Acest raport este realizat de Centrul pentru Jurnalism Independent cu suportul Fundației Est-Europene, din resursele acordate de Suedia, și suportul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și al UKAID.
Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.*

1. Date generale

Scopul și obiectivele proiectului: Monitorizarea și informarea publicului cu privire la comportamentul mass-mediei în campania electorală și accesul concurenților electorali la mass-media. Monitorizarea analizează tendințele reportericești care pot afecta performanța instituțiilor mass-media și compromite abilitatea acestora de a oferi publicului informații veridice, echidistante și pluraliste.

Perioada de monitorizare: 20 septembrie – 19 octombrie 2019

Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

- Audiența / impactul: național, regional
- Tipul de media: audiovizual
- Forma de proprietate: publică, privată
- Limba difuzării: română, rusă

Lista instituțiilor mass-media monitorizate:

Moldova 1 (19:00) – post public, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Prime TV (21:00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Publika TV (17.00) – post privat, acoperire națională, difuzează în limbile română și rusă;

Jurnal TV (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

NTV Moldova (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile română și rusă;

RTR Moldova (19.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limbile rusă și română;

TV 8 (19:00) – post privat, acoperire regională, difuzează în română și rusă;

Pro TV (20.00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limba română;

Accent TV (20.00) – post privat, acoperire regională; difuzează în limbile română și rusă.

Televiziunea Centrală (20:00) – post privat, acoperire regională, difuzează în limba română și rusă.

2. Cadrul metodologic

A fost monitorizat conținutul integral al principalelor buletine de știri zilnice de la fiecare post de televiziune, fiind analizate materialele cu caracter electoral direct și indirect. Materialele au fost supuse unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid/unei sau altei formațiuni politice. Materialele au fost analizate conform următoarelor criterii de reflectare obiectivă:

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Potrivit Codului deontologic al jurnalistului, știrile trebuie să fie imparțiale și obiective și să nu favorizeze anumite partide/grupuri/persoane în detrimentul altora. Prezența elementelor discriminatorii în cadrul reportajelor și știrilor constituie un prim criteriu de

prezentare a realității prin prisma opiniilor jurnalistului. Filtrarea știrilor și analiza minimă a istoriei și contextului, de asemenea, vorbesc despre apărarea intereselor anumitor actori, dar nu ale publicului larg.

Corectitudinea și echilibrul surselor/pluralismul de opinie

Pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate, în special când e vorba de subiecte controversate, și să trateze în mod egal oponentii. De asemenea, mass-media trebuie să asigure accesul la o multitudine de păreri diverse care ar ajuta auditoriul să-și creeze propria opinie asupra celor întâmplate.

Limbajul și imaginile utilizate

Exagerările și limbajul licențios utilizat în mod deliberat – cum ar fi limbajul peiorativ sau etichetele atribuite anumitor persoane sau organizații, precum și imaginile manipulate astfel, încât anumite părți să apară în lumină negativă – ridică grave semne de întrebare cu privire la respectarea standardelor etice și profesionale. Comportamentul etic al jurnaliștilor este pus la îndoială de cele mai multe ori atunci când imaginile prezintă aspecte ce nu corespund realității, când acestea sunt trucate, dar și atunci când anumite știri sunt ilustrate cu imagini ce nu au legătură cu textul.

3. Datele monitorizării

Moldova 1

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-19 octombrie 2019, furnizorul public de servicii media audiovizuale Moldova 1 a difuzat, în buletinele principale de știri, 68 de materiale cu caracter electoral. Știrile au fost incluse atât în cele două rubrici speciale dedicate alegerilor - „Alegeri locale generale 2019” și „Alegeri parlamentare noi 2019”, cât și în afara acestora. Cele mai multe materiale au vizat alegerile locale (35 de materiale), alte 15 s-au referit la alegerile parlamentare noi. De asemenea, 18 subiecte au abordat procesul electoral, inclusiv informațiile privind sondajele de opinie, eliberarea actelor provizorii cu care se poate vota, regulile de comportament al alegătorilor în ziua votului, numărul observatorilor naționali și internaționali care vor monitoriza alegerile, profilul candidaților din perspectiva gender etc. Din cele 35 de materiale care au abordat alegerile locale, 31 au reflectat cursa pentru primăria capitalei, unul s-a referit la promisiunile electorale ale unei candidate pentru funcția de primar al municipiului Bălți, iar restul – la diverse declarații privind campania electorală și acuzații privind posibile fraudări ale alegerilor. În același timp, cele 15 știri în care au fost abordate alegerile parlamentare noi au vizat candidații pentru funcția de deputat din circumscripțiile 50 (9 știri), 17 (3 știri) și 33 (3 știri).

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Moldova 1 a prezentat materialele cu caracter electoral direct sau indirect în mod obiectiv și imparțial, respectând normele deontologice. Din 46 de subiecte care au avut în centrul atenției concurenții electorali (pentru alegerile locale și parlamentare noi), 39 au vizat prioritățile și promisiunile electorale ale acestora. Aceste știri au fost construite similar, prezentând doar opinia sursei primare, fiecărui material acordându-i-se aproximativ același timp de emisie. Nicio informație de context nu a fost adăugată la

declarațiile făcute de către candidații electorali, iar declarațiile au fost preluate, de cele mai multe ori, din emisiunile de dezbateri de la același post de televiziune. În materialele electorale nu au fost remarcate tendințe evidente de favorizare sau defavorizare a anumitor candidați.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada de raport, Moldova 1 a asigurat pluralismul de opinie în știrile electorale privind alegerile locale pentru funcția de primar al municipiului Chișinău, mediatizând 16 din 17 concurenți electorali înscriși/rămași în cursă. Aceștia au apărut în știrile de la Mesager, fiind citați direct sau menționați, după cum urmează: Ion Ceban (PSRM) – de 6 ori, Andrei Năstase (Blocul ACUM/PPDA/PAS) – de 5 ori, Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia/USB) și Dorin Chirtoacă (PL) – de câte 4 ori, Dumitru Țîra (PPEM) – de 3 ori, Octavian Țicu (Partidul Unității Naționale/PUN), Ivan Diacov (PPP), Victor Chirona (Mișcarea Forța Nouă/F9) și Vlad Țurcanu (PPR) – de câte 2 ori și Vladimir Cebotari (PDM), Alexandru Fetescu (PLDM), Vitalii Voznoi (Partidul „Stânga europeană”), Teodor Cîrnaț (Partidul „Voința Poporului”), Lilia Ranogaet (PNL), Vitalie Marinuța (Partidul Verde Ecologist) și Valeri Klimenco (Partidul Politic „Șor”) – câte o dată. De asemenea, Ruslan Codreanu, candidatul independent care nu a fost înregistrat în cursa electorală, a apărut de două ori în știrile electorale ale furnizorului public de servicii media audiovizuale, iar Diana Grosu, candidata PPR la funcția de primar al municipiului Bălți – o dată. Un singur candidat pentru funcția de primar de Chișinău – Serghei Toma (Partidul Oamenilor Muncii (POM)) nu a fost menționat niciodată pe parcursul celor 8 ediții ale Mesagerului. Nu în ultimul rând, trebuie remarcat faptul că postul public nu a enumerat toți candidații înscriși în cursa electorală (pentru Chișinău) în niciun material.

Cu referire la candidații pentru funcția de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, în știrile de la Moldova 1 au fost vizați, câte o dată, următorii candidați: Vitalia Pavlicenco (PNL), Galina Sajin (Blocul ACUM/PPDA/PAS), Alexandru Roșco (Partidul „Stânga europeană”), Ilie Rotaru (independent), Pavel Artamonov (PCRM), Ion Terguță (Blocul ACUM/PPDA/PAS), Ion Țugulea (PCRM), Vasile Năstase (Blocul ACUM/PPDA/PAS), Tudor Deliu (PLDM), Nicolae Alexei (independent), Dorin Dușceac (Blocul ACUM/PPDA/PAS), Ion Dron (independent), Anatol Ursu (PPR) și Vasile Calmațui (independent).

Din numărul total al știrilor cu caracter electoral, 3 au fost conflictuale. Într-un caz, Ruslan Codreanu cerea demisia membrilor CEC și Consiliul Electoral de Circumscripție Chisinau, pentru că aceste instituții ar fi politizate și l-au exclus din cursa electorală. În al doilea – Dumitru Țîra a sesizat organele electorale în privința panourilor electorale ale lui Ion Ceban, iar în al treilea - Eugen Sturza, președintele interimar al PPEM, acuza PSRM și ACUM de multiple încălcări ale legislației electorale. În primele două cazuri postul tv a prezentat opinia tuturor părților implicate în conflict, iar în ultimul opinia PSRM și cea a Blocului ACUM lipsesc, echilibrul surselor nefiind asigurat în acest caz.

Raportul din perspectiva gender a fost în favoarea bărbaților (56 surse de sex masculin versus 11 surse de sex feminin).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de Moldova 1 în știrile despre procesul electoral, dar și despre candidații la funcția de primar și/sau deputat a fost, în general, neutru, și nu a favorizat/defavorizat sau discriminat pe cineva. Jurnaliștii nu au utilizat etichetări și nici nu au recurs la ironizări, comentarii etc., când au prezentat știrile electorale. Imaginile

care au însoțit materialele electorale directe au fost difuzate cu respectarea normelor deontologice.

Prime TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-19 octombrie 2019, Prime TV a difuzat 21 de materiale cu tematică electorală. Cu excepția a două știri, acestea au fost incluse în rubricile electorale - cea pentru alegerile locale generale și/sau cea pentru alegerile parlamentare noi. Primul material din afara blocurilor electorale a fost o știre despre sesizarea depusă la Curtea Constituțională de către trei deputați: Sergiu Litvinenco (PAS), Vasile Bolea (PSRM) și Alexandru Slusari (PPDA), prin care aceștia solicită opinia Curții despre faptul dacă alegerile parlamentare anticipate urmează a fi organizate în baza sistemului mixt sau a celui proporțional. A doua știre neinclusă în rubrica electorală a fost despre un preot din satul Gura Galbenei, care candidează la funcția de primar din această localitate. Celelalte 19 știri din cadrul rubricilor tematice au reflectat informația despre procesul electoral, rezultatele ultimelor sondaje, prioritățile candidaților pentru funcțiile de primar, rapoartele organizațiilor care monitorizează campania electorală și altele.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic.

În general, Prime TV nu a favorizat clar vreun candidat sau formațiune politică anume, majoritatea candidaților fiind reflectați neutru. Excepție face candidatul ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, ale cărui activități în mai multe rânduri, au fost reflectate într-un în mod tendențios și lipsit de imparțialitate. Aproape în toate cazurile, 5 din 6 cazuri, Andrei Năstase a apărut în context negativ, fiind astfel defavorizat în comparație cu ceilalți candidați. Spre exemplu, într-o știre din 14 octombrie, Prime TV a informat despre un sondaj de opinie, care s-a focusat în mare parte pe faptul că *„...partidul condus de Andrei Năstase nu ar intra în Parlament”*, dacă ar fi organizate alegeri parlamentare anticipate, reporterul repetând această afirmație de câteva ori în cadrul aceleiași știri. Tendențiozitatea față de Năstase a putut fi sesizată și într-o știre din 16 octombrie intitulată *„Încalcă ordinul Guvernului”*, unde reporterul Prime TV a admis în reflectare amestecul faptelor cu opiniile: *candidatul ACUM/PPDA/PAS „a făcut abstracție de decizia Guvernului a cărui membru este și a organizat întruniri electorale în timpul orelor de muncă. Vorbim despre ministru degrevat al MAI, Andrei Năstase”*. Și Ion Ceban, PSRM, a fost protagonistul mai multor știri cu tentă negativă – 2 din 4 știri.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada de referință, Prime TV a citat și/sau menționat, în buletinele de știri, mai mulți candidați pentru alegerile locale generale, după cum urmează: Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – de 6 ori, Ion Ceban (PSRM) – de 4 ori, Dorin Chirtoacă (PL) și Octavian Țicu (PUN) – de câte 3 ori fiecare. Ceilalți candidați au fost menționați câte o dată. În ceea ce privește candidații în alegeri în alte localități, de câte două ori au fost reflectați Renato Usatfi (PPPN), Sergiu Labluc (Partidul Șor) și Marina Tauber (Partidul Șor), iar Constantin Munteanu (ACUM/PPDA/PAS) – o dată.

În perioada de raport, Prime TV a pus pe post 8 știri conflictuale. Aproape toate acestea i-au vizat pe Andrei Năstase și/sau Ion Ceban (7 cumulativ). Majoritatea

acestor știri au fost dezechilibrate, doar în una din ele fiind inclusă replica lui Ion Ceban, în restul cazurilor reporterii Prime TV folosind următoarele mențiuni: „Candidatul PSRM nu ne-a răspuns la telefon pentru a comenta acuzațiile” („Munteanu a sesizat CEC”, 15 octombrie); „Nici Andrei Năstase, nici Ion Ceban nu au răspuns la telefon pentru o reacție la aceste declarații” („Acuzațiile lui Dorin Chirtoacă”, 15 octombrie); „Andrei Năstase nu ne-a răspuns la telefon pentru a comenta încălcarea comisă” („Încalcă ordinul Guvernului”, 16 octombrie); „Andrei Năstase și Ion Ceban nu au răspuns la telefon pentru a comenta acuzațiile” (Știrea despre acuzațiile lui Codreanu potrivit cărora cei doi vizați și-au „împărțit sferile de influență în Chișinău”, 17 octombrie); „Liderii blocului ACUM, Maia Sandu și Andrei Năstase nu ne-au răspuns la telefon pentru a comenta” („Lideri la capitolul încălcări”, 18 octombrie).

Majoritatea surselor din știrile difuzate de Prime TV au fost bărbați – 32, iar numărul femeilor a constituit – 10, indicatorul fiind în creștere comparativ cu perioadele precedente de monitorizare.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul și imaginile video utilizate în buletinele de știri de la Prime TV au fost în corespundere cu normele deontologice, fără elemente discriminatorii.

Publika TV

Implicarea în campania electorală

În perioada de referință, postul de televiziune Publika TV a difuzat în total 17 subiecte electorale în principalul buletin de știri al zilei în cadrul rubricii „Alegeri locale generale 2019”. Pe 14 octombrie postul nu a difuzat rubrica electorală. Din numărul total de știri cu caracter electoral, 13 au vizat alegerile locale generale din Chișinău, iar celelalte 4 știri s-au referit la întâlnirea candidatului PDM pentru funcția de primar al satului Horodca, r-nul Ialoveni, Ștefan Vlasî, cu locuitorii satului, rămânerea în cursa electorală a candidatului PLDM, Fiodor Vlas, pentru funcția de primar al mun. Cahul, chiar dacă acesta a depus cerere pentru a fi retras din competiție, constatările Asociației Promo-Lex privind încălcările comise în cadrul campaniei electorale și o știre despre ultima zi a campaniei electorale.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, s-a observat tendențiozitatea evidentă a postului Publika TV în raport cu concurentul electoral Andrei Năstase, Blocul ACUM/PPDA/PAS. Din cele 13 știri care s-au referit la alegerile locale din Chișinău, Andrei Năstase a fost vizat direct sau indirect în 9 dintre acestea, preponderent în context negativ.

Titlurile utilizate în cadrul știrilor care-l vizau pe Andrei Năstase au avut de cele mai multe ori un caracter ironic sau tendențios. De exemplu, pe data de 15 octombrie, Publika TV a difuzat o știre cu prezentarea unei înregistrări video în care Andrei Năstase intonează imnul de stat în debutul unui meci de fotbal. Postul de televiziune a afișat pe burtieră două titluri: „Năstase, interpret pe stadion” și „Năstase, alături de pierdanți”. Primul material a luat în zeflema calitățile vocale ale lui Andrei Năstase, dar și pe cele ale liderului PL, Dorin Chirtoacă, iar al doilea titlu a sugerat faptul că Andrei Năstase se asociază cu „pierdanți”, întrucât Moldova a pierdut în fața Albaniei cu un scor de 4:0. De asemenea, Publika TV a admis în cadrul acestei știri amestecul

dintre fapte și opinii, comentând că „Andrei Năstase nu a ezitat să-și etaleze abilitățile sale de interpret pe un stadion din capitală”. Amestecul dintre fapte și opinii a fost admis și în cadrul altei știri din 16 octombrie de la două întâlniri electorale pe care Andrei Năstase le-a organizat în timpul orelor de muncă. Publika TV a menționat că „Liderul PPDA nu ține cont de indicațiile Guvernului” și că „Năstase a acționat exact invers”, referindu-se la faptul că anterior Guvernul a emis o decizie prin care interzice desfășurarea întâlnirilor electorale în timpul orelor de muncă. La finalul știrii, Publika TV a „încercat să-l întrebe pe Andrei Năstase de ce și-a permis să iasă din cuvântul celor de la Guvern” însă acesta „nu a răspuns la telefon”. Amestecul dintre fapte și opinii a fost remarcat și în cazul unei știri difuzate pe 17 octombrie, când Publika TV a menționat: „Câțiva oameni de artă au organizat o conferință de presă pentru a-l lăuda pe candidatul socialiștilor la fotoliul de primar al Capitalei, Ion Ceban”.

Titluri tendențioase au fost utilizate și în unele știri care l-au avut drept protagonist pe candidatul PSRM la funcția de primar general, Ion Ceban. De exemplu, pe 15 octombrie, Publika TV a difuzat o știre în care candidatul USB la funcția de edil al capitalei, Valeriu Munteanu, a declarat că „.....concertul organizat de Ion Ceban pe 14 octombrie în Scurarul Teatrului Național de Operă și Balet a fost finanțat din banii Rusiei”. Postul de televiziune a titrat: „Cine orchestrează campaniile”, iar în informația de context a menționat că „presa a mai scris anterior despre posibila finanțare a PSRM de către Rusia”, fiind prezentate imagini de la întâlnirea președintelui Igor Dodon cu fostul lider democrat Vlad Plahotniuc. Conținutul știrii sugerează implicarea financiară a Rusiei în campania electorală a PSRM, fără însă a fi prezentate dovezi în acest sens.

În concluzie, Publika TV nu a favorizat în mod evident niciun candidat la funcția de edil al capitalei, în timp ce candidatul ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase a fost defavorizat prin maniera tendențioasă de prezentare, prin selectarea subiectelor ce îl vizau și prin caracterul negativ al acestora. A fost remarcată și defavorizarea ușoară în știri a lui Ion Ceban, PSRM.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada monitorizată Publika TV a menționat și/sau citat în știrile electorale 8 candidați la funcția de primar al capitalei, dar și pe candidatul independent Ruslan Codreanu, care nu a fost înregistrat în cursă. Frecvența apariției/citării celor 8 candidați pentru fotoliul de edil al capitalei în subiectele electorale a fost următoarea: Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – 9 ori, Ion Ceban (PSRM) și Dorin Chirtoacă (PL) – 4 ori, Octavian Țicu (PUN) și Valeriu Munteanu (USB) – 2 ori, Victor Chironda (Mișcarea Forța Nouă (F9)), Dumitru Țîra (PPEM) și Vladimir Cebotari (PDM) – câte o dată. În două știri a fost vizat candidatul independent neînregistrat Ruslan Codreanu, iar alte două știri i-au avut drept protagoniști pe candidatul PLDM la funcția de primar al mun. Cahul, Fiodor Carp, și pe candidatul PDM la funcția de primar al satului Horodca, Ialoveni, Ștefan Vlasî. De notat că în cazul lui Ștefan Vlasî, Publika TV nu a menționat că acesta candidează din partea PDM.

În 5 cazuri candidatul ACUM/PPDA/PAS i s-au adus acuzații din partea altor concurenți electorali – din partea liderului PL, Dorin Chirtoacă (13 octombrie), a liderului USB, Valeriu Munteanu (15 octombrie/2 știri) și a candidatul independent neînregistrat Ruslan Codreanu (17 octombrie), dar și din partea viceprimarului general al municipiului București, Aurelian Bădulescu, în ultima zi de campanie electorală (18 octombrie). Acesta „a făcut câteva dezvăluiri pentru Publika TV despre legăturile candidatului Blocului ACUM la șefia capitalei, Andrei Năstase, cu serviciile de informații rusești și crima organizată”. Postul menționează că Năstase „nu a răspuns la telefon” pentru a comenta acuzațiile, după care anunță că „l-a găsit pe Andrei

Năstase la o întâlnire electorală și i-a cerut părerea”, acesta însă „a acționat în stilul său caracteristic – ne-a amenințat cu judecata și ne-a promis că postul nostru TV va fi închis”. Postul TV nu a reușit să obțină nici reacția oamenilor de afaceri Victor și Viorel Țopa, acuzați de Bădulescu, că ar fi acei care „conduc filiera de trafic de țigări și crimă organizată”.

În știrea difuzată pe 15 octombrie cu titlul „Se vrea „capul” lui Năstase”, nu a fost prezentată nicio sursă care ar aduce contraargumente față de declarațiile lui Valeriu Munteanu (USB), potrivit căruia „accidentele grave, crimele, infracțiunile din ultima perioadă, au loc din cauza că Ministerul de Interne a fost condus în ultimele luni de oameni incompetenți”. De remarcat că în toate cele cinci cazuri în care au fost lansate acuzații în adresa lui Andrei Năstase reporterii au menționat că „acesta nu a fost de găsit la telefon pentru a comenta situația”.

Ion Ceban, PSRM, a fost protagonistul a 3 știri conflictuale. În toate cazurile, părțile vizate fie „nu au dorit să comenteze”, fie „nu au răspuns la telefon”, iar postul de televiziune nu a încercat să găsească modalități alternative pentru a asigura echilibrul surselor. De exemplu, pe 17 octombrie, Publika TV a prezentat declarațiile lui Ruslan Codreanu potrivit căruia „alegerile din municipiul Chișinău sunt mimate deoarece doi candidați ai actualei guvernări, Andrei Năstase și Ion Ceban, au făcut aranjamente prin care au împărțit Chișinăul pe sfere de influență”. Știrea nu a fost echilibrată, reporterii menționând că “Andrei Năstase și Ion Ceban nu au răspuns la apelurile Publika TV pentru a oferi o reacție la acuzațiile aduse”.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost în favoarea bărbaților (35 surse bărbați față de 7 surse femei).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de Publika TV în știrile cu caracter electoral a fost unul neutru. Totodată, comentariile, interpretările și formularea frazelor în știrile care îl aveau drept protagonist pe Andrei Năstase l-au plasat pe acesta în lumină exclusiv negativă și l-au defavorizat în mod evident.

Jurnal TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 12–19 octombrie 2019, postul de televiziune Jurnal TV a difuzat în total 43 de știri referitoare la campania electorală. Postul s-a concentrat mai mult pe prezentarea fragmentelor din discursurile candidaților în care aceștia își prezentau proiectele și mai puțin pe subiectele conflictuale care îi vizau pe candidați. Din cele 43 de știri, 4 au vizat conflicte, iar 32 – activități/promisiuni ale candidaților; 7 știri s-au referit la pregătirea pentru alegeri, procedurile legale, proporția de gen a candidaților etc. Majoritatea materialelor s-au axat pe activitățile candidaților în alegeri pentru Primăria Chișinău, iar una dintre știri l-a vizat pe candidatul PPPN la funcția de primar la Bălți, Renato Usatîi. Jurnal TV nu a avut nicio știre despre candidații în alegerile parlamentare noi.

Obiectivitate și imparțialitate. Partizanat politic

În perioada de raport, Jurnal TV a reflectat, în general, majoritatea candidaților (13 din cei 17 pretendenți la postul de primar al Chișinăului). Materialele de la rubrica electorală au constatat dintr-un text scurt plus o secvență din discursul candidatului,

această formulă fiind utilizată în raport cu toți protagoniștii. În știrile Jurnal TV nu au existat vox-uri pro sau contra unor candidați, fiind folosite exclusiv „vocile” acestora, ceea ce denotă echidistanță. Totuși, reporterii nu au manifestat față de candidați o abordare critică, preferând doar să transmită mesajele lor electorale, fără să ofere informații de context (background), cum ar fi, de exemplu, detalii despre trecutul candidaților. Relatările s-au referit la proiecte de infrastructură (Victor Chironda, F9, Ion Ceban, PSRM, 15 și 16 octombrie), la modul de funcționare a Consiliului Municipal și de gestionare a banilor (Vlad Țurcanu, PPR, Valeri Klimenko, Partidul „Șor”, 16 octombrie) sau la apeluri către populație să participe la vot (Dorin Chirtoacă, PL, 14 octombrie, Andrei Năstase, ACUM/PPDA/PAS, și Valeri Klimenko, Partidul „Șor”, 17 și 18 octombrie) etc.

Într-o știre despre un sondaj de opinie, jurnaliștii i-au enumerat pe toți cei 17 candidați la funcția de primar al capitalei.

Reporterii nu au folosit limbaj apreciativ sau peiorativ, tratând de o manieră neutră toți candidații. Majoritatea absolută a materialelor au fost imparțiale, fără a fi evidentă favorizarea sau defavorizarea vreunui concurent electoral.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Jurnal TV a citat sau menționat în total 13 concurenți electorali pentru funcția de primar general al Chișinăului din cei 17 înregistrați, și unul pentru funcția de primar la Bălți. Astfel, în cele 32 de știri despre promisiunile candidaților au apărut: Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – de 5 ori, Ion Ceban (PSRM) și Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia) – de câte 4 ori, Vlad Țurcanu (PPR), Octavian Țicu (PUN) și Victor Chironda („Forța Nouă”/F9) – de câte 3 ori, Dumitru Țîra (PPEM) și Valeri Klimenko (Partidul Șor) – de 2 ori, iar candidații Dorin Chirtoacă (PL), Ion Diacov (PN), Alexandru Fetescu (PLDM), Vladimir Cebotari (PDM), Vitalie Marinuța (Partidul Verde Ecologist) și Renato Usatîi (candidat la Bălți, PPPN) – câte o dată.

În toate cele 4 știri conflictuale a existat echilibru sau echilibru parțial, pe motiv că persoana sau instituția solicitată pentru replică nu a dorit să comenteze. Totuși, reporterii au făcut dovada intenției de a asigura echilibrul. Ex: în știrea despre apelul lui Valeriu Munteanu de a desemna un alt ministru decât Andrei Năstase la Ministerul de Interne (15 octombrie), s-a anunțat că Guvernul nu comentează acest apel. De asemenea, în știrea despre faptul că Dorin Chirtoacă acuză Consiliul Electoral de Circumscripție Chișinău că nu a sancționat abaterile unor candidați, cum ar fi nedeclararea tuturor fondurilor electorale, jurnaliștii au citat persoana responsabilă de la CEC care a spus că instituția nu comentează „declarații politice”.

Pe larg a fost expus subiectul declarațiilor făcute de doi membri ai Consiliului Electoral de Circumscripție Chișinău privind riscul de fraudare a alegerilor. Jurnal TV a inclus în știre explicit argumentele fiecărei părți (16 octombrie).

Materialele relevante au fost dezechilibrate din perspectiva gender, la Jurnal TV fiind citate 40 surse de sex masculin versus 3 de sex feminin.

Limbajul și imaginile video utilizate

În perioada de raport, limbajul și imaginile video utilizate în reportajele electorale ale Jurnal TV au fost conforme cu principiile deontologice.

NTV Moldova

Implicarea în campania electorală

În intervalul 12-19 octombrie 2019, postul de televiziune NTV Moldova a reflectat activ campania electorală, în edițiile principalului buletin de știri al zilei fiind difuzate 33 de subiecte electorale. Dintre acestea, 28 s-au regăsit în rubrica „Alegeri locale generale 2019”. În cadrul rubricii a fost reflectată intens campania electorală desfășurată de candidatul PSRM la funcția de primar al capitalei, Ion Ceban, au fost prezentate obiectivele altor candidați înscriși în cursa pentru fotoliul de primar general al Chișinăului, precum și bilanțul campaniei electorale. Tot aici au fost difuzate 2 subiecte electorale despre candidații PSRM pentru funcția de primar al orașului Vulcănești și al satului Copceac.

Buletinele de știri au conținut și subiecte cu caracter electoral indirect, 5 la număr, difuzate în afara rubricii electorale. Două din aceste subiecte conțin declarații ale președintelui Igor Dodon, care își exprimă „...speranța că la următorul Hram al capitalei, Chișinăul va avea un primar competent, profesionist, care va avea grijă de oraș și locuitorii acestuia” și că „...la conducerea orașelor și raioanelor trebuie să fie oameni profesioniști, capabili să aibă grijă de fiecare persoană și de fiecare stradă din țara noastră”.

Toate știrile electorale s-au referit la alegerile locale generale și niciuna la cele parlamentare noi.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Subiectele vizând procesul electoral, dar și participarea în campanie a candidaților au fost reflectate, de regulă, în manieră neutră de către postul NTV Moldova. Excepție au fost materialele electorale despre reprezentanții PSRM în campania pentru alegerile locale, care au fost favorizați și prezentați în context pozitiv în majoritatea cazurilor.

Știrile despre candidatul PSRM la funcția de primar al municipiului Chișinău, Ion Ceban, au fost, cu o singură excepție, primele în cadrul rubricii „Alegeri locale generale 2019”. Ceban a fost favorizat prin numărul mare de știri separate, 7 la număr, în cadrul cărora obiectivele electorale ale acestuia sunt prezentate amplu, pe larg, cu intervenții directe ale candidatului. Acesta este caracterizat ca un foarte bun cunoscător al problemelor cu care se confruntă orașul și pentru care are deja soluții: *„Trotauarele, fondul locativ, corupția, toate problemele care sunt de mulți ani acumulate. (...) Cel mai bine este și cel mai bun lucru este că noi știm aceste probleme, noi le clasificăm de mulți ani deja și avem și soluții pentru ele și neapărat vom merge pe rezolvarea acestor probleme imediat cum intru în funcția respectivă”* („Ion Ceban a discutat cu locuitorii Capitalei despre problemele stringente ale orașului”, 14 octombrie) sau *„Avem o viziune foarte clară asupra acestui proiect și program...An de an va crește și numărul beneficiarilor și sumele alocate, dar și numărul de cantine sociale”* („Ion Ceban promite cantine sociale moderne în fiecare sector al Capitalei și în suburbii”, 17 octombrie).

În știrile despre Ion Ceban s-au regăsit doar formulări laudative din partea persoanelor intervievate: *„cred că este exact omul care poate realiza totul..”, „cu siguranță va realiza totul, pentru că are experiență, știe cu ce trebuie de început, are un program electoral, are o echipă, așa că totul va fi bine”, „tocmai el este cea persoană care va putea face ordine în Chișinău”* („Ion Ceban a discutat cu locuitorii Capitalei despre problemele stringente ale orașului”, 14 octombrie).

Tot din perspectivă pozitivă Ion Ceban a fost prezentat în cadrul altor știri electorale în care se vorbește despre realizările anterioare ale acestuia: *„În timpul când era*

viceministru al Educației a deschis mai mult de 60 de centre de tineret și sport, în toată republica. Când a activat în municipiul Chișinău, în calitate de consilier, a contribuit la deschiderea a 10 stadioane sportive... (Sprijin din partea sportivilor, pentru Ion Ceban”, 14 octombrie) sau „Cinci troleibuze noi... au fost achiziționate în acest an, în urma demersurilor inițiate în 2017 de către candidatul socialiștilor pentru funcția de primar general, în calitate de președinte al fracțiunii PSRM în CMC...” (15 octombrie).

În perioada monitorizată, NTV Moldova a difuzat și 2 subiecte electorale ample despre candidații PSRM la funcția de primar în localitățile Copceac (14 octombrie) și Vulcănești (16 octombrie), în care aceștia au fost prezentați exclusiv în context pozitiv, fiind lăudați de către localnici. În știrea din 16 octombrie este inclus un sincron cu președinta PSRM, Zinaida Greceanii, care, la fel, plasează în context pozitiv reprezentanții PSRM: *„Trebuie să înțelegi că în spatele fiecărui candidat al PSRM la aceste alegeri locale generale nu stă doar partidul, dar stă și președintele țării, și președintele Parlamentului, și, în general, conducerea Moldovei. De aceea, este important să ne gândim pentru cine votăm la aceste alegeri locale din 20 octombrie”.*

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada 12–19 octombrie 2019, NTV Moldova a citat și/sau menționat, în buletinele de știri, toți candidații pentru alegerile locale generale, după cum urmează: Ion Ceban (PSRM) - de 16 ori, Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – de 8 ori, Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia /USB), Dorin Chirtoacă (PL), Victor Chironda (Mișcarea Forța Nouă (F9)) - de câte 6 ori fiecare. Ceilalți candidați au fost menționați de câte 4 ori. În cadrul unei știri au fost menționați candidații la funcția de primar al municipiului Bălți.

În perioada de raport, NTV Moldova a difuzat 3 știri controversate și toate l-au vizat pe Renato Usatîi, candidatul PPPN la funcția de primar al municipiului Bălți, 2 dintre care au fost dezechilibrate. Prima știre, difuzată pe 14 octombrie, se referă la invitația lansată lui Renato Usatîi de către candidatul PSRM pentru postul de primar al municipiului Bălți, Alexandr Nesterovschi, de a participa la dezbateri în centrul orașului. Potrivit știrii, *„evenimentul a eșuat însă, din cauză că Renato Usatîi a refuzat să se prezinte la discuții”.* Știrea conține 4 intervenții denigratoare, cu diverse acuzații, la adresa lui Renato Usatîi. Pe final, reporterul încearcă să afle de la Usatîi de ce acesta nu a participat la dezbateri, fără să îi solicite, însă, să comenteze acuzațiile ce i se aduc. Al doilea material cu caracter electoral indirect, fără replica lui Renato Usatîi, se referă la declarația postului NTV Moldova „în legătură cu discursul de ură și intimidarea jurnaliștilor de către liderii „Partidului Nostru” la Bălți”.

De notat că știrile care prezentau obiectivele electorale ale Ion Ceban sau alți candidați PSRM au fost documentate din mai multe surse, pe când subiectele electorale ale altor candidați au conținut, de regulă, o singură sursă.

Majoritatea surselor din știrile difuzate de NTV Moldova au fost bărbați - 58, iar femeile au fost citate de 24 de ori, acesta fiind unul din cei mai buni indicatori în rândul posturilor monitorizate. Sursele de sex feminin au fost de regulă citate în materialele despre candidații PSRM, fiind vorba mai mult de persoane care apreciază meritele candidaților (vox populi).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul și imaginile video utilizate în buletinele de știri difuzate de NTV Moldova au fost în corespundere cu normele deontologice, fără elemente discriminatorii.

Pro TV Chișinău

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-19 octombrie, Pro TV Chișinău a realizat 32 știri și/sau reportaje despre campania electorală pentru alegerile locale generale. Acestea nu s-au regăsit în cadrul unei rubrici speciale electorale, ci au fost incluse în cadrul buletinelor informative. În mare parte, subiectele au reflectat evoluția campaniei electorale, priorități ale candidaților, concerte organizate de unii candidați de Ziua orașului Chișinău, reportaje despre materialele promoționale ale concurenților electorali, știri care au explicat unele detalii despre procesul electoral (materiale de educație electorală: cum și cu ce trebuie să vină alegătorii la urmele de vot, care este misiunea observatorilor electorali etc.), precum și materiale despre rapoartele de monitorizare elaborate de organizațiile care monitorizează procesul electoral.

Din cele 32 de materiale difuzate, două au fost cu caracter electoral indirect. Unul din ele – „*Un nou proprietar la Air Moldova*” (16 octombrie) – a fost despre noul proprietar al Air Moldova, în care a fost menționat un candidat electoral - Vladimir Cebotari (PDM). A doua știre a conținut informații despre declarațiile/acuzațiile Marinei Tauber (Partidul „Șor”) în adresa președintei Parlamentului Zinaida Greceanîi, privind implicarea soțului acesteia și /sau a firmelor conduse de el în „furtul miliardului”. Totodată, au fost difuzate 4 știri în baza declarațiilor făcute de candidați la emisiunile de dezbateri electorale organizate de acest post de televiziune.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Știrile și reportajele Pro TV Chișinău, atât cele cu caracter electoral direct, cât și indirect, au respectat principiile corectitudinii, echidistanței, obiectivității și imparțialității. În general, nu au fost identificate atitudini preferențiale față de anumiți concurenți electorali. Totuși, trebuie de menționat că, în cazul a doi candidați pentru alegerile din capitală – Victor Chironda (F9) și Dumitru Țîra –, Pro TV Chișinău a menționat aproape de fiecare dată numărul/ ordinea lor în buletinele de vot: „*Dumitru Țîra are numărul 7 în buletinul de vot*” și/ sau „*Victor Chironda, numărul 5 în buletin...*”, ceea ce îi plasează pe aceștia într-un context mai favorabil în raport cu alți concurenți electorali.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Printre cei mai des citați și/ sau menționați concurenți electorali au fost: Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – de 9 ori, Ion Ceban (PSRM) – de 8 ori, Dorin Chirtoacă (PL) – de 5 ori, Vlad Țurcanu (PPR) – 4 ori, Victor Chironda (F9) – de 4 ori, Dumitru Țîra (PPEM) – de 4 ori, Vladimir Cebotari (PDM) – de 3 ori, Octavian Țîcu (PUN) – de 3 ori, Valeriu Munteanu (USB), Alexandru Fetescu (PLDM) – de 2 ori. Restul candidaților au fost fie surse de știri, fie menționați câte o dată în știrile electorale ale acestui post de televiziune.

În total, Pro TV Chișinău a difuzat 9 știri controversate, în 8 dintre care fie au fost incluse declarațiile părții vizate/ acuzate, fies-a încercat să se afle opinia acestora,

menționând că părțile vizate „nu au răspuns la telefon pentru comentarii”. Una din știri, intitulată „Chirtoacă: Acuma cine e de vină?” (15 octombrie) a fost parțial echilibrată: candidatul PL pentru funcția de primar al municipiului Chișinău, Dorin Chirtoacă, a adus acuzații în adresa a doi concurenți electorali – Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) și Ion Ceban (PSRM) – și a președintelui Igor Dodon, Pro TV Chișinău menționând că „Ion Ceban a spus că nu comentează acuzațiile”, iar „Andrei Năstase nu ne-a răspuns la telefon pentru un comentariu”; în cazul lui Igor Dodon, însă, jurnaliștii de la Pro TV Chișinău nu i-au solicitat opinia, lipsindu-l astfel de dreptul la replică.

Majoritatea surselor din știrile citate de Pro TV au fost bărbați – 62, femeile fiind citate de 32 ori. Este cel mai bun indicator înregistrat în rândul posturilor de televiziune monitorizate.

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor despre campania electorală, Pro TV Chișinău a utilizat un limbaj neutru, caracteristic știrilor. În cazul imaginilor video utilizate și puse pe post, acestea au fost corespunzătoare normelor deontologice.

TV8

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, TV8 a difuzat 16 știri despre campania electorală, acestea fiind încadrate în rubrica „Electorală 2019”. Postul a reflectat activitatea concurenților electorali – întâlniri cu alegătorii, activități și mesaje transmise de Ziua orașului Chișinău, priorități electorale, precum și bilanțul campaniei electorale făcut de unii candidați. În cadrul rubricii s-au regăsit și știri despre ultimul sondaj sociologic, pregătirea secțiilor de votare, opiniile alegătorilor despre ce ar trebui să facă viitorul primar etc. Din cele 16 știri difuzate, una l-a vizat pe Renato Usatîi (PPPN), candidat pentru funcția de primar al municipiului Bălți, iar alta pe candidatul Partidului „Șor” la funcția de primar al comunei Jora de Mijloc, Sergiu Labliuc. Toate știrile electorale s-au referit la alegerile locale generale și niciuna la cele parlamentare noi.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic.

Subiectele cu caracter electoral au fost reflectate obiectiv și imparțial de către postul TV8. Nu au fost identificate tendințe de favorizare sau defavorizare în raport cu vreun concurent electoral, aceștia fiind prezentați în context neutru.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În perioada 12–19 octombrie 2019, TV8 a citat și/ sau menționat în buletinele de știri, toți candidații pentru alegerile locale generale, după cum urmează: Andrei Năstase (ACUM/PAS/PPDA) – de 7 ori, Ion Ceban (PSRM) - de 6 ori, Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia /USB) – de 5 ori. Dorin Chirtoacă (PL), Vladimir Cebotari (PDM), Octavian Țăcu (PUN), Vladimir Țurcanu (PPR), Ivan Diacov (PN), Victor Chironda (Mișcarea Forța Nouă (F9)), Valeri Klimenko (Partidul „Șor”), Vitalie Marinuța (Partidul Verde Ecologist) au fost citați/menționați de 4 ori, Teodor Cîrnaț, (Partidul

Voința Poporului), Vitalii Voznoi (Partidul „Stânga europeană”), Dumitru Țîra (PPEM) - de 3 ori. Ceilalți candidați au fost menționați de 2 ori.

Majoritatea știrilor controversate difuzate de TV8 (5 din 6) au fost echilibrate, prezentând opiniile ambelor părți vizate în conflict, iar într-o știre despre liderul PPPN, Renato Usatîi, care a acuzat socialiștii de implicare în campanie pentru a-l denigra, se precizează că „*purtătorul de cuvânt al Președinției nu ne-a răspuns la telefon, iar socialiștii nu au comentat deocamdată acuzațiile*” (16 octombrie).

Sursele din știrile difuzate de TV8 au fost preponderent bărbați - 38, iar numărul femeilor a constituit 13.

Limbajul și imaginile video utilizate

În cadrul știrilor despre campania electorală, TV8 a utilizat un limbaj neutru, iar imaginile puse pe post au fost în corespundere cu normele deontologice.

Accent TV

Implicarea în campania electorală

În perioada 12-19 octombrie 2019, postul Accent TV a difuzat în cadrul ediției de știri *Accent Info* 19 știri electorale, inclusiv 13 în cadrul rubricii „Alegerile locale generale 2019”. Toate știrile cu caracter electoral au vizat alegerile locale, procesul electoral, și niciuna nu s-a referit la cele parlamentare noi. În 10 știri postul a relatat despre alegerile locale din capitală, majoritatea (9) dintre acestea fiind dedicate candidatului PSRM la funcția de primar general, Ion Ceban. Alte 4 știri au vizat concurenții PSRM în diferite localități din republică (în una fiind menționat și candidatul PPPN la funcția de primar al municipiului Bălți, Renato Usatîi), iar o știre s-a referit la alți 6 candidați la funcția de primar general al capitalei.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

Cele mai multe materiale difuzate de Accent TV în perioada monitorizată au fost părtinitoare, postul demonstrând lipsă de obiectivitate, dar și partizanat politic evident în raport cu PSRM și candidații acestui partid înscriși în cursa electorală pentru alegerile locale. Cele mai multe materiale relevante l-au favorizat pe candidatul la funcția de primar general al capitalei din partea PSRM, Ion Ceban. Din cele 13 știri difuzate în cadrul rubricii *Alegerile generale locale 2019*, 9 l-au vizat pe Ion Ceban, care a apărut în context pozitiv, cu diverse promisiuni electorale, în materialele despre sondajele de opinie sau făcând bilanțul campaniei electorale. De asemenea, în afara rubricii speciale, Accent TV a difuzat 5 știri cu caracter electoral, în care au fost promovați consilierii municipali din partea PSRM. Mai exact, despre activitatea consilierilor socialiști postul a vorbit pe larg în știrile despre renovarea liceului „*Kiril și Metodii*”, despre un teren de joacă renovat (14 octombrie), în ambele apărând consilierii socialiști (inclusiv Eugenia Ceban), care spun ce au făcut și ce vor face în continuare pentru oameni în cadrul Consiliului. Despre alte două terenuri de joacă renovate, tot la inițiativa consilierilor PSRM, postul anunță detaliat într-o știre difuzată pe 17 octombrie, iar pe 18 octombrie Accent TV a mediatizat alte două evenimente în care a lăudat deschis PSRM și reprezentanții acestuia. Este vorba despre renovarea cantinei la gimnaziul 7 (Eugenia Ceban este citată direct) și despre festivitatea

dedicată împlinirii a 75 de ani ai Liceului Alexandr Pușkin (Eugenia Ceban este citată direct și afirmă că și viitorul Consiliu municipal va renova școli, grădinițe și licee).

De asemenea, spații de emisie voluminoase (8 minute pentru 2 materiale) au fost acordate în perioada de referință vizitelor președintei PSRM Zinaida Grecianîi în raioanele Căușeni, Ștefan-Vodă, Vulcănești, Cahul și Leova. De fiecare dată, Zinaida Greceanîi a prezentat în fața cetățenilor candidații la funcțiile de primar și consilieri din partea PSRM.

Ceilalți candidați la funcția de primar general al capitalei au fost menționați lapidar în două știri, difuzate pe 14 și 16 octombrie. În primul caz este vorba despre prezentarea rezultatelor unui sondaj de opinie, în care au fost menționați (și) Andrei Năstase (Blocul ACUM/PPDA/PAS), Dorin Chirtoacă (PL), Ruslan Codreanu (independent, neînregistrat în cursă) și Vladimir Cebotari (PDM). În al doilea caz postul a făcut referire la o dezbatere la care au participat Valeriu Munteanu (Uniunea Salvați Basarabia/USB), Vladimir Cebotari (PDM), Vitalie Marinuța (PVE), Vlad Țurcanu (PPR), Victor Chironda (Mișcarea Forța Nouă/F9) și Octavian Țîcu (PUN). De notat că cei menționați au fost prezentați în manieră neutră, dar și negativă („*Azi candidații s-au plâns pe probleme, dar nu au propus soluții pentru ele. Valeriu Munteanu a vorbit despre dezastrul din Chișinău, dar a uitat că în ultimii 10 ani orașul a fost condus de fostul lui coleg... Vladimir Cebotari tot a uitat aparent că și PDM a avut legătură directă cu conducerea primăriei. Vitalie Marinuța s-a referit la problema copacilor defrișați, drept că nu știe de unde să ia resurse pentru a o soluționa*”). Vlad Țurcanu, Victor Chironda și Octavian Țîcu au apărut neutru în material. Pe acest fundal, Ion Ceban apare de fiecare dată exclusiv pozitiv, fiind prezentat ca cel care are soluții pentru toate problemele orașului.

Alte nume care au apărut în buletinele de știri de la Accent TV au fost ale pretendenților la funcția de primar în diferite localități din partea PSRM. Astfel, postul a dat dovadă de părtinire și lipsă de corectitudine în prezentarea subiectelor electorale, favorizând masiv un singur candidat (și reprezentanții unui singur partid politic) și ignorându-i sau prezentându-i într-o manieră mai puțin favorabilă pe alții.

Nu în ultimul rând, Accent TV a avut o atitudine tendențioasă în raport cu Renato Usatîi, candidat PPPN la funcția de primar al municipiului Bălți. Într-o știre de 5 minute, difuzată pe 14 octombrie, candidatul este menționat doar în context negativ, se fac acuzații la adresa lui, atât prin intermediul reprezentanților PSRM, cât și prin etichetările și comentariile jurnalistului.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Știrile difuzate în cadrul rubricii „Alegerile locale generale 2019” au avut o singură sursă, fără a fi asigurat pluralismul de opinie. Știrile au constituit mai degrabă niște rezumate ale activității reprezentanților PSRM, inclusiv ale președintei Parlamentului, ale unor deputați, dar și ale șefului statului. În săptămâna 12-19 octombrie, postul de televiziune Accent TV a difuzat un subiect conflictual, fără să asigure dreptul la replică celui vizat. Este vorba despre acuzațiile la adresa lui Renato Usatîi, precum că „*nu a considerat necesar să se prezinte la dezbaterile cu reprezentantul PSRM*”. În material, doi deputați socialiști, dar și candidatul la funcția de primar de Bălți din partea PSRM, îl acuză pe Usatîi de diverse ilegalități, denigrând concurentul. Mai mult, postul a utilizat și vocile cetățenilor, care l-au acuzat pe candidatul PN de lașitate. Jurnalistul nu a menționat că ar fi încercat să obțină și opinia lui Renato Usatîi cu referire la acuzațiile prezentate în material.

Raportul gender a fost în favoarea bărbaților (47 surse bărbați versus 14 surse femei).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de Accent TV în știrile despre procesul electoral a fost unul neutru. În raport cu reprezentanții PSRM postul a recurs la fraze și expresii exclusiv pozitive, iar în raport cu pușinii candidați din partea altor partide – la un limbaj neutru sau la ironii, comentarii și acuzații, menționate mai sus. Imaginile care au însoțit materialele electorale directe au fost difuzate cu respectarea normelor deontologice.

RTR Moldova

Implicarea în campania electorală

În perioada de raport, RTR Moldova a difuzat 28 de știri cu tentă electorală în buletinele principale ale zilei. Dintre ele, 26 au fost difuzate la rubrica „Electorală 2019”, iar 2 au fost în afara rubricii: una despre faptul că, începând cu 16 octombrie 2019, instituțiile mass-media nu au dreptul să publice rezultatele sondajelor de opinie și nici să realizeze știri despre rezultatele alegerilor până la închiderea secțiilor de votare, iar alta despre faptul că Agenția Servicii Publice va lucra în ziua alegerilor, pentru a elibera buletine de identitate provizorii pentru cetățenii care vor vota.

În această perioadă, postul TV a difuzat știri electorale doar despre 6 candidați la funcția de primar general al municipiului Chișinău din numărul total de 17 candidați, punând pe post și 9 materiale despre candidații din alte localități ale republicii.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În perioada de raport, candidatul PSRM pentru primăria capitalei, Ion Ceban, a fost cel mai favorizat de RTR Moldova. El a apărut de 9 ori în context pozitiv cu promisiuni electorale (triplarea bugetelor primăriilor din suburbii, deschiderea a 100 grupe de grădinițe de creșă, pentru copii de până la 3 ani, construirea centurii în jurul Chișinăului, deschiderea cantinelor sociale, amenajarea de noi parcări etc). Ceilalți concurenți electorali vizați au fost vizați tot în context pozitiv, fiind vorba de știri care au prezentat promisiunile electorale ale acestora.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

Știrile din rubrica „Electorală 2019” au reflectat în majoritatea cazurilor programele candidaților la funcțiile de primari la care aspirau, acestea fiind inspirate dintr-o singură sursă de informare. În niciuna din ele nu s-a menționat numele altor candidați. Postul nu a abordat subiecte conflictuale de știri.

RTR Moldova a oferit acces în știri la 6 candidați la funcția de primar general al municipiului Chișinău: Ion Ceban (PSRM) – 9 ori, Vladimir Cebotari –(/PDM) și Valeriu Munteanu (Mișcarea ”Uniunea Salvați Basarabia”) - câte 2 apariții, Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) și Victor Chironda (Mișcarea „Forța Nouă”) – câte o apariție. Ceilalți 11 candidați nu au fost menționați în nicio știre difuzată la rubrica „Electorală 2019”.

De asemenea, au fost vizați câte o singură dată și unii candidați la funcția de primar din alte localități din republică: Serghei Labliuc (Partidul „Șor”) Jora de Mijloc, Orhei, Oleg Cojocari (PSRM), Glodeni, Stela Onuțu (PPPN), Glodeni, Nicolae Cojocaru (PLDM), Drochia, Alexandru Bujorean (PLDM), Leova, Victor Felișcan (Partidul „Voința Poporului”), Soroca, Victor Cebotari (ACUM/PPDA/PAS), Rezina, Renato Usatii (PPPN), Bălți, precum și Grigore Polcinschi, candidat independent la funcția de consilier raional la Dubăsari.

Candidații au fost prezentați în știri cu fragmente din declarațiile publice, făcute la conferințe de presă sau la evenimente de campanie în orașele pe care vor să le conducă, din interviuri pentru alte media, mai des în cazul candidaților din teritoriu, fără ca reporterii să amintească în informația de context că în acele localități mai sunt și alți candidați din partea altor formațiuni politice la alegerile locale generale 2019.

Raportul surselor din perspectiva gender a fost net în favoarea bărbaților (18 versus 2 femei).

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul utilizat de RTR Moldova în știrile despre procesul electoral, dar și despre candidații la funcția de primar din diferite localități din republică a fost neutru, fără a conține elemente discriminatorii. Imaginile au fost relevante, fără ca reporterii să recurgă la tertipuri de montaj sau să manipuleze imaginile video.

Televiziunea Centrală

Implicarea în campania electorală

În perioada 12–19 octombrie 2019, Televiziunea Centrală a difuzat 41 de materiale cu caracter electoral direct, toate în cadrul rubricii „Electorală 2019”. Dintre acestea, 11 materiale s-au referit la activitatea electorală (inclusiv la litigiile legate de alegeri) a candidaților Partidului „Șor”, fie la funcțiile de primari la Orhei și Chișinău, fie la cele de consilieri. Alte 8 știri au vizat procesul electoral – distribuirea buletinelor, „ziua tăcerii”, iar restul s-au referit la activitatea candidaților la funcția de primar în municipiul Chișinău.

Imparțialitate și obiectivitate. Partizanat politic

În știrile ce vizează activitatea reprezentanților și candidaților Partidului „Șor”, Televiziunea Centrală a dat dovadă de părtinire, prin selectarea subiectelor și prin limbaj. Astfel, candidatul Partidului „Șor” în comuna Jora de Mijloc, r-nul Orhei, Serghei Labliuc, a beneficiat de o mediatizare largă – a apărut în 5 știri, toate referitoare la procesul său de judecată legat de anularea înregistrării în cursă. Toate știrile erau făcute pe un ton de susținere din partea reporterului și cu expunerea pe larg a diverselor opinii în favoarea acestuia. De exemplu, în știrea din 16 octombrie despre faptul că la Curtea de Apel Chișinău a fost anulată examinarea dosarului lui Serghei Labliuc, sunt incluse trei opinii în sprijinul candidatului, iar reporterul nuanțează: *„Să îl susțină pe Serghei Labliuc au venit reprezentanți Partidului „Șor” care speră că victoria va fi de partea lor”; „în opinia celor adunați, Serghei Labliuc este un concurent puternic și ei vor merge cu el până la final”* (14 octombrie).

În știrile despre Serghei Labliuc sau Marina Tauber (cap de listă a Partidului „Șor” pentru poziția de consilieri la Orhei), reporterii includeau vox-uri de susținere. Exemple: Text reporter: *„Locuitorii comunei Jora de Mijloc au fost foarte revoltați de cuvintele adresate Marinei Tauber”*. Vox : *„Ei au făcut multe și la Orhei, și în sat (Marina Tauber și Ilan Șor – n.n.). A ieșit că acești oameni sunt acum vinovați și trebuie să stea la pușcărie?”; „Nu, nu, nu, nici ea, nici Ilan Șor, nu trebuie să se ducă la pușcărie”*.

De asemenea, candidatul Partidului „Șor” la funcția de primar al orașului Orhei, Pavel Verejanu, a apărut într-o știre alături de trei contracandidați ai săi, vorbind în cadrul dezbaterilor electorale de la Televiziunea Centrală, și a fost favorizat prin timpul

acordat în știre. Fiecare candidat a apărut cu câte un fragment din ce au spus, însă Verejan – cu două, fiind și citat mai mult în textul reporterului (16 octombrie).

La fel, în lumină exclusiv pozitivă au fost prezentați, în aceeași știre (17 octombrie), alți trei candidați la funcția de primar al satelor Isacova, Nicolaevka și Sămănanca. Ei au fost lăudați atât prin textul reporterului, cât și prin vox-urile selectate: Text: *„Candidatul din satul Isacova nu are nevoie de prezentare – oamenii aici îl cunosc foarte bine și așteaptă multe de la el”*. Vox: *„Se străduiește să lucreze pentru oameni. Noi îl iubim, credem în el”*. Vox: *„Vrem ca primarul nostru să fie democrat, ca Șor, care a depus toate eforturile pentru dezvoltarea raionului Orhei. Am vrea ca și la noi în sat să fie așa”*.

Restul candidaților, 10 din 17, au fost tratați de o manieră neutră, într-un caz ușor tendențioasă. Ex: în știrea din 14 octombrie despre faptul că unii candidați au felicitat locuitorii Chișinăului cu ocazia Hramului, despre Ion Ceban reporterul a spus: *„Ion Ceban s-a grăbit, ca de obicei, să se facă remarcat, inclusiv organizând propriul program artistic”*.

Corectitudinea și echilibrul surselor. Pluralismul de opinie

În contextul evenimentelor electorale pentru funcția de primar în municipiul Chișinău, de cele mai multe ori la Televiziunea Centrală au fost citați/ menționați Ion Ceban (PSRM) – de 10 ori, Andrei Năstase (ACUM/PPDA/PAS) – de 6 ori, Valeriu Munteanu (USB) – de 3 ori; Octavian Țîcu (PUN), Victor Chironda (Forța Nouă), Dumitru Țîra (PPEM), Octavian Țîcu (PUN), Dorin Chirtoacă (PL) – de câte 2 ori, iar Vitalie Marinuța (Partidul Verde Ecologist), Teodor Cârnaț („Voința Poporului”) și Valeri Klimenko (PȘ) – câte o dată.

Din cele 41 de materiale, 15 au fost controversate, conținând acuzații din partea unor candidați la adresa lui Ion Ceban (PSRM, și Andrei Năstase) (ACUM/PPDA/PAS): Dumitru Țîra a cerut excluderea lui Ion Ceban din cursă; material despre elevii care împart pliante pentru Ion Ceban, deși legea interzice; Valeriu Munteanu l-a acuzat pe Ion Ceban că și-ar fi făcut promovare neautorizată la evenimentele de Hram etc. Valeriu Munteanu a cerut demisia lui Năstase de la MAI și Dumitru Țîra a cerut excluderea lui Andrei Năstase din cursă. O parte din materiale au fost echilibrate, iar o altă parte (8 cazuri) nu au asigurat acest echilibru (de exemplu, într-o știre despre faptul că PAS cheamă oamenii să doneze deoarece nu mai are fonduri pentru campanie jurnalistul anunță că la telefonul PAS nu a răspuns nimeni ca să dea o reacție (14 octombrie); la fel, în aceeași zi, la acuzațiile lui Ilan Șor despre anularea înregistrării candidatului Partidului „Șor” de la Jora de Mijloc s-a anunțat că la Guvern nu a răspuns nimeni pentru o reacție, iar într-o altă știre (tot din 14 octombrie) reporterii au spus că Ion Ceban nu a răspuns la telefon ca să comenteze acuzațiile lui Valeriu Munteanu.

Din perspectiva asigurării echilibrului de gen, surse bărbăți au fost mai multe (49) decât surse femei (28). Acesta este un indicator relativ bun, care se explică prin citarea preponderentă a reprezentanților și simpatizanților Partidului „Șor”.

Limbajul și imaginile video utilizate

Limbajul folosit de reporterii a fost, în unele cazuri, apreciativ la adresa Partidului „Șor” și a candidaților săi. Nu a fost înregistrată folosirea etichetelor. Imaginile video utilizate în perioada de raport au corespuns rigorilor jurnalistice.

Concluzii generale

În perioada 12-19 octombrie 2019, cele 10 posturi TV monitorizate au reflectat activ campania electorală, fiind remarcate următoarele tendințe generale:

- O parte din posturile monitorizate au oferit acces relativ egal candidaților în alegeri, care au fost protagoniști în știri separate sau au fost menționați în știri cu caracter electoral direct sau indirect, iar o altă parte au avut atitudini preferențiale față de unii candidați, ignorându-i pe contracandidații acestora;
- De cele mai multe ori, subiectele electorale au fost bazate pe o singură sursă de informație, fără a asigura pluralismul de opinie și fără a trata subiectele în profunzime;
- Majoritatea materialelor monitorizate au fost dezechilibrate din perspectiva asigurării egalității de gen, de cele mai multe ori fiind citați bărbații; totuși, în ultima săptămână de campanie, la mai multe posturi s-a remarcat o ușoară creștere a ratei surselor de femei citate;
- A crescut numărul de posturi TV care au manifestat atitudini părtinitoare clare față de candidații, aceștia fiind fie favorizați, fie defavorizați evident.

Concluzii per post TV

- Postul public de televiziune Moldova 1 a reflectat campania electorală corect și echidistant, respectând standardele profesionale și deontologice. Moldova 1 a oferit acces în știri majorității concurenților electorali, fără a favoriza sau defavoriza vreunul din ei;
- Radiodifuzorii privați Prime TV și Publika TV au reflectat neutru activitatea majorității concurenților electorali. Excepție face candidatul ACUM/PPDA/PAS, Andrei Năstase, care a fost protagonistul celor mai multe știri cu conotație negativă, acesta fiind defavorizat clar prin selectarea informațiilor în context negativ;
- NTV Moldova și Accent TV au promovat deschis candidații PSRM, în special pe Ion Ceban, favorizându-i atât prin spațiul mare alocat, cât și prin contextul pozitiv al aparițiilor. Spațiul mare alocat știrilor despre și cu prezența reprezentanților PSRM și ignorarea altor concurenți electorali denotă partizanatul politic al Accent TV, fapt ce contravine prevederilor deontologice.
- RTR Moldova a alocat mai mult spațiu pentru reflectarea candidatului PSRM, Ion Ceban, care a fost favorizat clar atât prin numărul mare de știri, cât și prin contextul pozitiv al aparițiilor, în timp ce contracandidații acestuia au fost reflectați sumar sau ignorați.
- Jurnal TV, Pro TV și TV 8 au reflectat neutru activitățile majorității concurenților electorali, asigurând un pluralism relativ al opiniilor, fără a favoriza sau defavoriza evident vreun concurent electoral;
- Televiziunea Centrală a continuat să facă partizanat deschis în favoarea candidaților Partidului Politic „Șor”, defavorizându-l în același timp ușor pe Ion Ceban (PSRM).

RECOMANDĂRI

- Radiodifuzorii să utilizeze rapoartele de monitorizare ca instrumente de autoreglementare și să elimine carențele, astfel încât activitatea lor să fie conformă cu normele legale și Codul deontologic al jurnalistului;

- Să informeze corect, imparțial și echidistant alegătorii;
 - Să renunțe, în știri, la aprecierea/comentarea evenimentelor electorale ale partidelor politice sau a reprezentanților acestora;
 - Să asigure pluralismul și diversitatea de opinie și să ofere dreptul la replică tuturor părților vizate în cazurile de conflict;
-
- Consiliul Audiovizualului să se autosesizeze și să folosească rapoartele de monitorizare pentru a evalua dacă posturile tv monitorizate au respectat dreptul la informare completă, obiectivă și veridică.
 - Consiliul Audiovizualului să elaboreze instrumente de intervenție și să le aplice prompt și eficient în cazurile derogărilor de la normele legale admise de radiodifuzori în reflectarea campaniilor electorale, pentru a asigura o informare adecvată a electoratului prin intermediul programelor audiovizuale.
 - Consiliul Audiovizualului să aplice sancțiuni proporționale frecvenței și gradului încălcărilor admise, astfel încât să nu fie perpetuate practicile de ignorare flagrantă a prevederilor legale.